ΠΛΑΤΩΝΑΣ

ΚΡΙΤΩΝ (Ή περί πρακτέου ηθικός)

Στην ύλη περιλαμβάνονται: τα κεφ. 9-14 ή οι §§ 48b-53a

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ (εκ. John Burnet, 1903)	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Σωκράτης: [43a] τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρῳ ἔτι ἐστίν;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Γιατί έχεις έλθει τέτοια ώρα, Κρίτωνα; Ή δεν είναι πια πολύ πρωί;
Κρίτων: πάνυ μὲν οὖν.	ΚΡΙΤΩΝ Ναι, είναι πολύ πρωί.
Σωκράτης: πηνίκα μάλιστα;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Τι ώρα ακριβώς;
Κρίτων: ὄρθρος βαθύς.	ΚΡΙΤΩΝ Βαθειά χαράματα.
Σωκράτης: θαυμάζω ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Απορώ πως ο δεσμοφύλακας δέχθηκε να σου ανοίξει.
Κρίτων: συνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καί τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ᾽ ἐμοῦ.	ΚΡΙΤΩΝ Μου είναι πια γνώριμος, Σωκράτη, επειδή έρχομαι συχνά εδώ. Έπειτα του έδωσα και κάποιο φιλοδώρημα.
Σωκράτης: ἄρτι δὲ ἥκεις ἢ πάλαι;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Και ήλθες τώρα μόλις, ή έχεις πολλή ώρα εδώ;
Κρίτων: ἐπιεικῶς πάλαι.	ΚΡΙΤΩΝ Είναι αρκετή ώρα.
Σωκράτης: [43b] εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Και γιατί δεν με ξύπνησες αμέσως, αλλά κάθισες πλάι μου σιωπηλός;
Κρίτων: οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι, ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως καθεύδεις· καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ ηὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστώσῃ συμφορᾷ, ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν καὶ πρᾴως φέρεις.	ΚΡΙΤΩΝ Γιατί ούτε κι εγώ ο ίδιος, Σωκράτη, μα τον Δία, αν ήμουν στην θέση σου, δεν θα ήθελα να αγρυπνώ με τόση στενοχώρια. Κι έπειτα ήμουν γοητευμένος που σε έβλεπα να κοιμάσαι τόσο ήσυχα. Και δεν σε ξύπνησα επίτηδες, για να σου περάσει η ώρα όσον το δυνατόν πιο ευχάριστα. Και πολλές φορές έως τώρα πριν σε όλη σου τη ζωή σε καλοτύχισα για τον χαρακτήρα σου, πολύ περισσότερο όμως σε θαυμάζω σε αυτή σου τη συμφορά, γιατί βλέπω πόσο ήρεμα και ατάραχα την υποφέρεις.
Σωκράτης: καὶ γὰρ ἄν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Θα ήταν, Κρίτωνα, μια παραφωνία να το πάρω βαριά σε αυτή την ηλικία, γιατί είναι ανάγκη πια να πεθάνω.

Κρίτων: [43c] καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις συμφοραῖς ἁλίσκονται, ἀλλ᾽ οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ.	ΚΡΙΤΩΝ Είναι όμως κι άλλοι στην ηλικία σου, Σωκράτη, δυστυχισμένοι, αλλά η ηλικία δεν τους εμποδίζει να μην αγανακτούν για την τύχη που τους προσμένει.
Σωκράτης: ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρῳ ἀφῖξαι;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Είναι αλήθεια. Αλλά γιατί τέλος πάντων ήλθες τόσο νωρίς;
Κρίτων: ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπήν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ᾽ ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσιν καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἣν ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ᾽ ἂν ἐνέγκαιμι.	ΚΡΙΤΩΝ Για να σου φέρω μια δυσάρεστη είδηση, Σωκράτη, για σένα όχι, το βλέπω, αλλά δυσάρεστη και θλιβερή για μένα και για όλους τους φίλους σου. Όσο για μένα, νοιώθω πως δεν θα μπορέσω να την υποφέρω.
Σωκράτης: τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖκται ἐκ Δήλου, οὗ δεῖ [43d] ἀφικομένου τεθνάναι με;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Τι συμβαίνει; Μήπως ήλθε το πλοίο από την Δήλο, που μόλις φθάσει πρέπει να πεθάνω;
Κρίτων: οὔτοι δὴ ἀφῖκται, ἀλλὰ δοκεῖν μέν μοι ἥξει τήμερον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων [τῶν ἀγγέλων] ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.	ΚΡΙΤΩΝ Όχι δεν έφθασε ακόμη. Συλλογίζομαι όμως πως θα φθάσει σήμερα απ' όσα είπαν κάποιοι που ήλθαν από το Σούνιο και το άφησαν εκεί. Είναι λοιπόν φανερό, από αυτά τα νέα, ότι θα φθάσει σήμερα και αναγκαστικά τότε μέχρι αύριο θα πεθάνεις.
Σωκράτης: ἀλλ᾽, ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ, εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω· οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Αλλά, Κρίτωνα, ας είναι καλή η ώρα αυτή. Αν έτσι το θέλουν οι θεοί, ας γίνει έτσι. Δεν πιστεύω όμως να φθάσει σήμερα.
[44a] Κρίτων: πόθεν τοῦτο τεκμαίρῃ;	ΚΡΙΤΩΝ Από πού το συμπεραίνεις αυτό;
Σωκράτης: ἐγώ σοι ἐρῶ. τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνῄσκειν ἢ ᾗ ἂν ἔλθῃ τὸ πλοῖον.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Θα σου πω. Αν δεν απατώμαι, πρέπει να θανατωθώ την επομένη του ερχομού του πλοίου.
Κρίτων: φασί γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι.	ΚΡΙΤΩΝ Έτσι τουλάχιστον λένε οι αρμόδιοι σε αυτά τα ζητήματα.
Σωκράτης: οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν ἀλλὰ τῆς ἑτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἔκ τινος ἐνυπνίου ὃ ἑώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ ἐγεῖραί με.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Δεν νομίζω λοιπόν πως θα φθάσει το πλοίο αυτή την ημέρα που μας ξημερώνει, αλλά αύριο. Και αυτό το συμπεραίνω από ένα όνειρο που είδα αυτή τη νύχτα, λίγο πριν έλθεις. Και ίσως καλά έκανες που δεν με ξύπνησες.
Κρίτων: ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;	ΚΡΙΤΩΝ Και ποιο ήταν αυτό το όνειρο;

Σωκράτης: ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδής, [44b] λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· "ὦ Σώκρατες, ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο". [Ὁμ. Ἰλ. Ι 363]

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Μου φάνηκε πως κάποια γυναίκα, χαριτωμένη και όμορφη, ασπροντυμένη, προχωρώντας προς εμένα, με φώναξε με το όνομά μου και μου είπε: Σωκράτη, "Την τρίτη αυγή, θα φθάσεις στην όμορφη Φθία".

Κρίτων: ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες.

ΚΡΙΤΩΝ Τι περίεργο όνειρο, Σωκράτη!

Σωκράτης: ἐναργὲς μὲν οὖν, ὥς γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Όμως ολοφάνερο, όπως νομίζω εγώ, Κρίτωνα!

Κρίτων: λίαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ᾽, ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πιθοῦ καὶ σώθητι· ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία συμφορά ἐστιν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἐστερῆσθαι τοιούτου ἐπιτηδείου οἷον ἐγὼ οὐδένα μή ποτε εὑρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, [44c] ὡς οἷός τ᾽ ὤν σε σῴζειν εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοὶ ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἡμῶν προθυμουμένων.

ΚΡΙΤΩΝ Και πολύ μάλιστα, όπως φαίνεται. Μα έλα, ευλογημένε μου Σωκράτη, άκουσέ με αυτή τη φορά και σώσου όσο είναι ακόμα καιρός. Γιατί, αν εσύ πεθάνεις, αυτό θα είναι για μένα κάτι παραπάνω από μια συμφορά. Γιατί εκτός του ότι θα χάσω έναν φίλο, που δεν θα τον ξανάβρω ποτέ, ο κόσμος, εκείνοι που δεν μας ξέρουν καλά, θα πουν πως εγώ, αν ήθελα να ξοδεύσω χρήματα, μπορούσα να σε σώσω, αλλά δεν το έκανα. Ω! και τι χειρότερη δυσφήμηση από αυτήν μπορεί να γίνει για μένα, το να νομίζει ο κόσμος, πως λογαριάζω περισσότερο τα χρήματα από τους φίλους; Γιατί ο κόσμος δεν θα πιστέψει ποτέ πως εσύ δεν ήθελες να βγεις από εδώ μέσα, αν και εμείς δείξαμε μεγάλη προθυμία να σε σώσουμε.

Σωκράτης: ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπρᾶχθαι ὥσπερ ἂν πραχθῇ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Μα τι μας μέλει, καλέ μου Κρίτωνα, για τη γνώμη των πολλών; Οι φρόνιμοι, για τους οποίους αξίζει να ενδιαφερόμαστε, θα πιστέψουν πως όλα έγιναν όπως θα έπρεπε να γίνουν.

Κρίτων: [44d] ἀλλ᾽ ὁρᾷς δὴ ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δῆλα τὰ παρόντα νυνὶ ὅτι οἷοί τ᾽ εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ.

ΚΡΙΤΩΝ Μολαταύτα, το βλέπεις, Σωκράτη, ότι πρέπει να ενδιαφερόμαστε και για τη γνώμη του κόσμου. Η δική σου τωρινή κατάσταση το λέει καθαρά ότι ο κόσμος μπορεί να κάνει όχι τα μικρότερα κακά, αλλά τα μεγαλύτερα σε έναν άνθρωπο που χτυπήθηκε ανάμεσά του με ψεύτικες κατηγορίες.

Σωκράτης: εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τ᾽ εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τ᾽ ἦσαν καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα, καὶ καλῶς ἂν εἶχεν. νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε· οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Πόσο πιο καλά θα ήταν, Κρίτωνα, αν ο κόσμος, όπως μπορεί να κάνει το κακό, άλλο τόσο να μπορούσε να κάνει και το καλό. Αλλά δεν μπορεί να κάνει ούτε το ένα ούτε το

ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο ὅτι ἂν τύχωσι.

Κρίτων: [44e] ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω· τάδε δέ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι. ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθῇ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων μή, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασιν, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γάρ τι [45a] τοιοῦτον φοβῇ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν· ἡμεῖς γάρ που δίκαιοί ἐσμεν σώσαντές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καὶ ἐὰν δέῃ ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ᾽ ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

Σωκράτης: καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.

Κρίτων: μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ-καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τἀργύριόν ἐστιν ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ᾽ αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; [45b] σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τἀμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλίσκειν· εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ᾽ αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος, ἕτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σαυτὸν σῶσαι, μήτε, ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅτι χρῷο σαυτῷ· πολλαχοῦ [45c] μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε ὅποι ἂν ἀφίκῃ ἀγαπήσουσί σε· ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

άλλο. Δηλαδή δεν μπορεί να πράξει ούτε σωστά ούτε λάθος, και ό,τι κάνει το κάνει στην τύχη.

ΚΡΙΤΩΝ Έτσι είναι. Μα, Σωκράτη, πες μου. Μήπως φοβάσαι για μένα και για τους άλλους φίλους, μήπως αν βγεις από εδώ μέσα οι συκοφάντες μας δημιουργήσουν προβλήματα, διαδίδοντας ότι εμείς σε βοηθήσαμε να δραπετεύσεις, και έτσι αναγκασθούμε ή όλη μας την περιουσία να χάσουμε ή πολλά χρήματα ή και εκτός από αυτά να πάθουμε και κάποιο άλλο κακό; Αν έχεις τέτοιον φόβο, άφησέ τον να πάει στο καλό. Γιατί είναι δίκαιο, προκειμένου να σωθείς, να διατρέξουμε αυτόν τον κίνδυνο και ακόμα μεγαλύτερο, αν χρειαστεί. Μα έλα, άκουσε τα λόγια μου και μη κάνεις διαφορετικά.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Και αυτά φοβάμαι, Κρίτωνα, και πολλά άλλα.

ΚΡΙΤΩΝ Όσο γι' αυτό δεν πρέπει να έχεις κανέναν φόβο. Γιατί στο κάτω - κάτω δεν ζητούν και μεγάλα πράγματα αυτοί που αναλαμβάνουν να σε βγάλουν από εδώ μέσα. Έπειτα δεν βλέπεις πόσο φτηνά πουλιούνται αυτοί οι συκοφάντες και πως δεν χρειαζόμαστε πολλά χρήματα να τους εξαγοράσουμε; Και συ έχεις στη διάθεσή σου τα δικά μου χρήματα, αρκετά, όπως μου φαίνεται, έπειτα και αν φροντίζεις για μένα ότι δεν θα έπρεπε να ξοδέψω την περιουσία μου, εδώ είναι αυτοί οι φίλοι μας, από τα ξένα, πρόθυμοι να ξοδέψουν από τα δικά τους. Ένας μάλιστα, ο Σιμμίας ο Θηβαίος, γι' αυτόν ακριβώς τον σκοπό έχει φέρει μαζί του αρκετά χρήματα. Και ο Κέβης και πολλοί άλλοι είναι εδώ, πρόθυμοι, ώστε αυτός ο φόβος να μη σε κρατάει από του να σώσεις τη ζωή σου, μήτε και ο λόγος που έλεγες στο δικαστήριο να σε εμποδίσει, ότι δηλαδή, αν έφευγες από τον τόπο σου, δεν θα ήξερες τι να κάνεις τον εαυτό σου. Γιατί και σε πολλά άλλα μέρη, οπουδήποτε πας, θα σε εκτιμήσουν. Και αν θέλεις να πας στην Θεσσαλία, εκεί έχω φίλους μου που θα σε περιποιηθούν πολύ και θα φροντίσουν για την ασφάλειά σου, ώστε κανείς να μη σε ενοχλήσει.

ἔτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι, καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροί σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσαν σὲ διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ τοὺς ὑεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὕς σοι [45d] ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχήσῃ καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος ὅτι ἂν τύχωσι τοῦτο πράξουσιν· τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἰκός, τοιούτων οἷάπερ εἴωθεν γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς.

Κι ακόμη, Σωκράτη, έχω τη γνώμη ότι αυτό που πας να κάνεις δεν είναι ούτε ηθικό, να προδώσεις δηλαδή τον εαυτό σου ενώ μπορείς να σωθείς, και βιάζεσαι να γίνει αυτό ακριβώς που οι εχθροί σου περισσότερο θα βιάζονταν να γίνει, γιατί ήθελαν να σε καταστρέψουν. Και να ήταν μόνο αυτό; Νομίζω πως προδίδεις ακόμη και τα παιδιά σου, γιατί, ενώ μπορείς να τ' αναθρέψεις και να τα μορφώσεις, τα αφήνεις και φεύγεις, εγκαταλείποντάς τα στην τύχη τους. Γιατί θα συμβεί φυσικά σε αυτά ό,τι ακριβώς συμβαίνει σε όλα τα ορφανά παιδιά.

ἢ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παῖδας ἢ συνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα, σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥᾳθυμότατα αἱρεῖσθαι. χρὴ δέ, ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἕλοιτο, ταῦτα αἱρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι· ὡς ἔγωγε καὶ [45e] ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπρᾶχθαι, καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθεν ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι [46a] ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατὸν εἴ τι καὶ μικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν.

Άκουσε, ή δεν πρέπει να κάνουμε παιδιά ή μια φορά αφού τα κάναμε πρέπει να ταλαιπωρηθούμε μαζί τους να τα αναθρέψουμε και να τα μορφώσουμε. Τώρα μου φαίνεται πως εσύ διάλεξες το ευκολότερο μέσον. Όχι, εσύ πρέπει να κάνεις ό,τι θα έκανε ένας άνθρωπος έντιμος και γενναίος, ειδικά εσύ, που λες ότι δεν έκανες τίποτε άλλο στη ζωή σου παρά να ασχολείσαι με την αρετή. Γιατί εγώ ντρέπομαι και για σένα και για μας τους φίλους σου, μήπως φανεί πως όλη αυτή η υπόθεση πήρε αυτό το τέλος από κάποια δειλία μας. Θέλω να πω: Αφήσαμε να πάει η δίκη στο δικαστήριο, και μετά εσύ παρουσιάσθηκες, ενώ μπορούσες να μην παρουσιασθείς, και την αφήσαμε να εξελιχθεί όπως εξελίχθηκε. Και στο τέλος, επειδή δεν κατορθώσαμε να αποφύγουμε αυτή την έκβαση, που είναι και το πιο γελοίο μέρος όλης αυτής της υπόθεσης, να μη φροντίσουμε να σε σώσουμε ούτε συ τουλάχιστον να σώσεις τον εαυτό σου, κάτι που ήταν δυνατόν αρκεί να δρούσαμε κάπως πιο γρήγορα.

ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ᾖ σοί τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλεύου-μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὥρα ἀλλὰ βεβουλεῦσθαι-μία δὲ βουλή· τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπρᾶχθαι, εἰ δ᾽ ἔτι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

Πρόσεχε, Σωκράτη, μήπως αυτή η τακτική σου, εκτός από ζημιά, είναι ντροπή και για σένα και για μας. Έλα, πάρε μια απόφαση. Έπρεπε να το είχες αποφασίσει κιόλας, όχι να το αποφασίσεις τώρα! Και η απόφαση είναι μία: Αυτή τη νύχτα πρέπει να έχουν γίνει όλα. Λίγο να αναβάλουμε, όλα τελείωσαν, δεν θα μπορούμε πια να κάνουμε τίποτα. Μα, Σωκράτη, άκουσέ με και μην κάνεις διαφορετικά.

Σωκράτης: [46b] ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ νῦν πρῶτον ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ ὃς ἄν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὴ λόγους οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονταί μοι, [46c] καὶ τοὺς αὐτοὺς πρεσβεύω καὶ τιμῶ οὕσπερ καὶ πρότερον· ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι συγχωρήσω, οὐδ᾽ ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παῖδας ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις.

πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν. πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε ἢ οὔ, [46d] ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὔ; ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνῄσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς; ἐπιθυμῶ δ᾽ ἔγωγ᾽ ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ εἴ τί μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός, καὶ ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγῷμαι, ἑκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τὶ λέγειν, ὥσπερ νυνδὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν ἃς οἱ ἄνθρωποι [46e] δοξάζουσιν δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή.

τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; --σὺ γάρ, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ τοῦ μέλλειν ἀποθνῄσκειν [47a] αὔριον, καὶ οὐκ ἂν σὲ παρακρούοι ἡ παροῦσα συμφορά· σκόπει δή-- οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν ἀλλὰ τὰς μέν,

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Αγαπητέ μου Κρίτωνα, αυτή η στοργή σου είναι ανεκτίμητη, αν την συνόδευε κάποια δικαιοσύνη. Αν όχι, όμως, όσο μεγαλύτερη είναι τόσο περισσότερο με στενοχωρεί. Ας εξετάσουμε αν αυτό που λες μπορεί να γίνει ή όχι. Γιατί όχι μόνο τώρα, αλλά πάντοτε, τέτοιος είμαι, ώστε να μην υπακούω σε τίποτα άλλο παρά στον λόγο εκείνο, που όταν σκέφτομαι, θα μου φανεί ο καλύτερος. Και τους λόγους που έλεγα άλλοτε (στο παρελθόν), δεν μπορώ τώρα να τους απαρνηθώ, επειδή με βρήκε αυτό το δυστύχημα, γιατί για μένα είναι πάντοτε οι ίδιοι, και το ίδιο τους εκτιμώ σήμερα και τους σέβομαι όπως και παλιότερα. Και αν δεν έχουμε τώρα λόγους πιο ισχυρούς, μάθε καλά πως εγώ ποτέ δεν θα συμφωνήσω σε αυτό που λες, ακόμα και αν αυτός ο παντοδύναμος λαός με φοβερίσει σαν παιδί, με τα τρομερότατα μέσα που έχει στη διάθεσή του, όπως είναι η φυλάκιση, ο θάνατος, η δήμευση της περιουσίας.

Πως λοιπόν θα μπορούσαμε να εξετάσουμε πιο σωστά το ζήτημά μας; Αν αρχίσουμε από εκείνο που έλεγες για τις γνώμες και ας εξετάσουμε, αν σωστά ή όχι λέγαμε στο παρελθόν ότι σε άλλες γνώμες πρέπει να δίνουμε προσοχή και σε άλλες όχι. Ή πριν, όταν δεν χρειαζόταν να πεθάνω, ήταν σωστό, ενώ τώρα έγινε φανερό ότι λεγόταν πραγματικά μόνο για παιχνίδι και φλυαρία; Κρίτωνα, εγώ επιθυμώ να εξετάσουμε μαζί αυτούς τους λόγους, που λέγαμε στο παρελθόν, μήπως φανούν τώρα που βρίσκομαι σε αυτή την κατάσταση κάπως αλλοιωμένοι ή παραμένουν οι ίδιοι, και ή να τους απαρνηθούμε ή να υπακούσουμε σε αυτούς. Εκείνοι που δεν πετούν τα λόγια τους στον αέρα, πάντα λένε αυτό, όπως προ ολίγου έλεγα κι εγώ, ότι από τις γνώμες των ανθρώπων σε άλλες πρέπει να δίνουμε σημασία και σε άλλες όχι.

Προς θεού, Κρίτωνα, δεν νομίζεις ότι λέχθηκε σωστά αυτό; Εσύ, όσο τουλάχιστον μπορεί να κρίνει άνθρωπος, είσαι έξω από τον κίνδυνο να πεθάνεις αύριο, και δεν σου θολώνει την κρίση σου μια συμφορά σαν την δική μου. Γι' αυτό σκέψου. Δεν σου φαίνεται σωστό άλλες από τις

τὰς δ᾽ οὔ, οὐδὲ πάντων ἀλλὰ τῶν μέν, τῶν δ᾽ οὔ; τί φῄς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;	γνώμες των ανθρώπων να εκτιμούμε κι άλλες όχι; Όχι όλες, αλλά άλλες ναι, άλλες όχι. Τι λες; Δεν είναι σωστό αυτό;
Κρίτων: καλῶς.	ΚΡΙΤΩΝ Σωστό.
Σωκράτης: οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μή;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Λοιπόν πρέπει να εκτιμάμε τις καλές και όχι τις πονηρές;
Κρίτων: ναί.	ΚΡΙΤΩΝ Ναι.
Σωκράτης: χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Και καλές δεν είναι οι γνώμες των "φρονίμων" και πονηρές οι γνώμες των "αφρόνων";
Κρίτων: πῶς δ᾽ οὔ;	ΚΡΙΤΩΝ Πως θα ήταν διαφορετικά;
Σωκράτης: φέρε δή, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος [47b] ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Εμπρός λοιπόν, ας εξετάσουμε αν αυτά που λέγαμε ήταν σωστά. Ένας που γυμνάζει το σώμα του τάχα υπολογίζει τον έπαινο και την κατηγορία και την γνώμη κάθε ανθρώπου, όποιος και αν είναι, ή τη γνώμη ενός μόνου, δηλαδή εκείνου που τυχαίνει να είναι γιατρός ή γυμναστής;
Κρίτων: ἑνὸς μόνου.	ΚΡΙΤΩΝ Ενός μόνον.
Σωκράτης: οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἑνὸς ἐκείνου ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Επομένως αυτός πρέπει να φοβάται τις κατηγορίες και να επιθυμεί τους επαίνους μόνο εκείνου και όχι όλου του κόσμου.
Κρίτων: δῆλα δή.	ΚΡΙΤΩΝ Είναι φανερό αυτό.
Σωκράτης: ταύτῃ ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ, τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαΐοντι, μᾶλλον ἢ ᾗ σύμπασι τοῖς ἄλλοις.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Γι' αυτό ακριβώς πρέπει αυτός να γυμνάζει το σώμα του και να τρώει και να πίνει και να κάνει τέλος πάντων ό,τι φαίνεται καλό σε αυτόν που τον έχει σαν οδηγό, και όχι βέβαια όπως φαίνεται καλό σε όλους τους άλλους.
Κρίτων: ἔστι ταῦτα.	ΚΡΙΤΩΝ Έτσι είναι.
Σωκράτης: [47c] εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἑνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν [λόγους] καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἆρα οὐδὲν κακὸν πείσεται;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Πάει καλά. Και αν δεν υπακούσει σε εκείνον μόνο αλλά περιφρονήσει τη γνώμη του και τους επαίνους και εκτιμήσει περισσότερο τις κρίσεις του κόσμου, που δεν καταλαβαίνει τίποτε από αυτά (από γυμναστική), δεν θα

	πάθει έτσι κάποια βλάβη;
Κρίτων: πῶς γὰρ οὔ;	ΚΡΙΤΩΝ Πως δεν θα πάθει...
Σωκράτης: τί δ᾽ ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο, καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Και ποια είναι αυτή η βλάβη; Και ποιο μέρος εκείνου που δεν υπακούει βλάπτει αυτή;
Κρίτων: δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσι.	ΚΡΙΤΩΝ Είναι φανερό ότι βλάπτεται το σώμα, γιατί είναι αυτό το ίδιο που καταστρέφεται λίγο - λίγο.
Σωκράτης: καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τἆλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διΐωμεν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλὴ ἡμῖν ἐστιν, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ [47d] δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τίς ἐστιν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ σύμπαντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. ἢ οὐδέν ἐστι τοῦτο;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Σωστά μιλάς. Και αυτό, Κρίτωνα, ισχύει στον ίδιο βαθμό και για τα άλλα πράγματα, για να μην τα αναφέρουμε όλα αναλυτικά; Λοιπόν και για τα δίκαια και για τα άδικα και για τα άσχημα και για τα ωραία και για τα ωφέλιμα και τα βλαβερά, που είναι το θέμα πάνω στο οποίο συζητάμε, πρέπει να ακολουθούμε τη γνώμη του κόσμου και να την υπολογίζουμε ή μόνο εκείνου που καταλαβαίνει απ' αυτά, αν υπάρχει κανείς τέτοιος, και να ντρεπόμαστε και να φοβόμαστε αυτόν περισσότερο παρά όλους τους άλλους; Αυτόν που αν δεν τον ακολουθήσουμε, θα καταστρέψουμε και θα βλάψουμε εκείνο το μέρος το οποίο με τη δικαιοσύνη ευημερεί και ακμάζει, ενώ σβήνει και αφανίζεται με την αδικία; Ή μήπως αυτό δεν είναι αξίζει τίποτα;
Κρίτων: οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.	ΚΡΙΤΩΝ Το παραδέχομαι, Σωκράτη.
Σωκράτης: φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστιν [47e] διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα· ἢ οὐχί;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Λοιπόν, αν εμείς, αυτό το μέρος που γίνεται καλύτερο με τα υγιεινά, και νοσηρό με τα νοσηρά, το καταστρέψουμε όταν δεν υπακούσουμε στη γνώμη αυτών που ξέρουν, άρα θα μπορέσουμε να ζούμε με αυτή την καταστροφή; Και αυτό είναι το σώμα. Ή όχι;
Κρίτων:ναί.	ΚΡΙΤΩΝ Ναι.
Σωκράτης: ἆρ᾽ οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἐστιν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Πες μου, μπορούμε να ζήσουμε με ένα σώμα κακοποιημένο και καταστραμμένο;
Κρίτων: οὐδαμῶς.	ΚΡΙΤΩΝ Ασφαλώς όχι.

Σωκράτης: ἀλλὰ μετ᾽ ἐκείνου ἄρ᾽ ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅτι ποτ᾽ ἐστὶ τῶν [48a] ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Και τότε μπορούμε να ζήσουμε και να έχουμε καταστρέψει εκείνο το μέρος μας που η αδικία μαραίνει και η δικαιοσύνη ωφελεί; Ή νομίζουμε πως είναι ευτελέστερο από το σώμα αυτό το μέρος, όποιο και αν είναι, στο οποίο κατοικεί η δικαιοσύνη και η αδικία;
Κρίτων: οὐδαμῶς.	ΚΡΙΤΩΝ Κάθε άλλο.
Σωκράτης: ἀλλὰ τιμιώτερον;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Μήπως αυτό είναι πολυτιμότερο;
Κρίτων: πολύ γε.	ΚΡΙΤΩΝ Και πολύ μάλιστα.
Σωκράτης: οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ᾽ ὅτι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῇ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων. "ἀλλὰ μὲν δή", φαίη γ᾽ ἄν τις, "οἷοί τέ εἰσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτεινύναι".	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Λοιπόν, αγαπητέ μου, δεν πρέπει να ενδιαφερόμαστε τόσο πολύ εμείς για το τι θα πει για μας ο κόσμος, αλλά για το τι θα πει εκεί-νος που γνωρίζει τι είναι δίκαιο και τι άδικο, ο ένας - και αυτή είναι η αλήθεια. Ώστε δεν πήρες καλό δρόμο πρωτύτερα με το να υποστη-ρίζεις πως πρέπει να δίνουμε σημασία στην γνώμη του κόσμου, όταν πρόκειται για τα δίκαια, για τα ωραία, για τα καλά και τα αντί-θετά τους. Θα πει ίσως κανείς: Ε, ο κόσμος είναι καλός για να σκοτώνει.
Κρίτων: **[48b]** δῆλα δὴ καὶ ταῦτα· φαίη γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες. ἀληθῆ λέγεις.	ΚΡΙΤΩΝ Και βέβαια θα το πει, Σωκράτη. Είναι αλήθεια.
Σωκράτης: ἀλλ᾽, ὦ θαυμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος ὃν διεληλύθαμεν ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι ὅμοιος εἶναι καὶ πρότερον· καὶ τόνδε δὲ αὖ σκόπει εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὔ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Μα καλέ μου, αυτός ο συλλογισμός που κάναμε τώρα μου φαίνεται πως μοιάζει με εκείνον που κάναμε την άλλη φορά. Και πρόσεξε αν μένει σταθερός και αυτός ο άλλος, ότι δηλαδή πρέπει να δίνουμε πάρα πολλή σημασία όχι στο να ζούμε απλά αλλά στο να ζούμε σωστά.
Κρίτων: ἀλλὰ μένει.	ΚΡΙΤΩΝ Και βέβαια μένει σταθερός.
Σωκράτης: τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταὐτόν ἐστιν, μένει ἢ οὐ μένει;	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Και η γνώμη ότι το καλό, το έντιμο, και το δίκαιο είναι ένα και το αυτό μένει σταθερή ή όχι;
Κρίτων: μένει.	ΚΡΙΤΩΝ Μένει σταθερή.

[ΑΡΧΗ] Κεφ.9 Σωκράτης: οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἐξιέναι μὴ ἀφιέντων [48c] Ἀθηναίων ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μή, ἐῶμεν. ἃς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περί τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κρίτων, σκέμματα ᾖ τῶν ῥᾳδίως ἀποκτεινύντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ᾽ ἄν, εἰ οἷοί τ᾽ ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῷ, τούτων τῶν πολλῶν. ἡμῖν δ᾽, ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἱρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ ἢ ὅπερ νυνδὴ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις [48d] τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσιν καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες· κἂν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι οὔτ᾽ εἰ ἀποθνῄσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Λοιπόν, σύμφωνα με τις αρχές που παραδεχθήκαμε, πρέπει να εξετάσουμε αν είναι δίκαιο να αποπειραθώ να φύγω από εδώ χωρίς τη συγκατάθεση των Αθηναίων, ή αν δεν είναι δίκαιο. Και αν φαίνεται δίκαιο, να το επιχειρήσουμε, αλλιώς να το αφήσουμε. Όσο για εκείνες τις σκέψεις σου, για τα έξοδα, τα λόγια του κόσμου, την ανατροφή των παιδιών, κοίταξε μήπως στ' αλήθεια, Κρίτωνα, είναι σοφίσματα αυτού του ελαφρόκοσμου που σε σκοτώνει χωρίς λόγο και που αν μπορούσε θα σε επανέφερε πάλι στη ζωή. Αλλά επειδή η λογική έτσι μας επιβάλλει, πρόσεξε μήπως δεν πρέπει να σκεπτόμαστε τίποτα άλλο, παρά εκείνο ακριβώς που λέγαμε προ ολίγου: αν δηλαδή εμείς θα πράξουμε δίκαια, πληρώνοντας με χρήματα και με ευγνωμοσύνη εκείνους που θα με οδηγήσουν έξω από τη φυλακή, και αν θα πράξουμε δίκαια, αυτοί και εγώ, εκείνοι που θα με βγάλουν και εγώ που θα βγω, ή αν άδικα. Και στην περίπτωση που θα κάνουμε αδικία, κοίταξε μήπως δεν είναι ανάγκη να λογαριάσουμε ούτε τον θάνατο μένοντας εδώ στην φυλακή ήσυχοι ούτε κανένα άλλο χειρότερο κακό που θα συνηγορεί στην αδικία.

Κρίτων: καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὅρα δὲ τί δρῶμεν.

ΚΡΙΤΩΝ Καλά είναι αυτά όλα στην θεωρία, Σωκράτη, μα κοίταξε τώρα τι πρέπει να πρά-ξουμε.

Σωκράτης: σκοπῶμεν, ὦ ἀγαθέ, κοινῇ, καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν [48e] ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε καί σοι πείσομαι· εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι· ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσας σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχὴν ἐάν σοι [49a] ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον ᾗ ἂν μάλιστα οἴῃ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Ας το εξετάσουμε μαζί, φίλε μου. Και αν έχεις κανέναν σοβαρό λόγο να μου αντιτάξεις, αντίταξέ μου τον και εγώ θα σε ακούσω, αλλιώς σταμάτα πια, φίλε μου, να μου λες όλο τα ίδια, ότι εγώ πρέπει να φύγω παρά την θέληση των Αθηναίων. Γιατί εγώ θέλω να πεισθείς γι' αυτά που λέω και όχι να συμφωνήσεις παρά τη θέλησή σου. Πρόσεχε τώρα αν η βάση της σκέψης διατυπώνεται σωστά και προσπάθησε, όπως νομίζεις καλύτερα, να απαντάς στις ερωτήσεις μου.

Κρίτων: ἀλλὰ πειράσομαι.

Κεφ.10 Σωκράτης: οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ τινὶ δὲ οὔ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη; [ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο] ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσίν, καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοίδε [γέροντες] ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι [49b] ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν· εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πρᾳότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὂν παντὶ τρόπῳ; φαμὲν ἢ οὔ;

Κρίτων: φαμέν.

Σωκράτης: οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

Κρίτων: οὐ δῆτα.

Σωκράτης: οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδή γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

Κρίτων: [49c] οὐ φαίνεται.

Σωκράτης: τί δὲ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ;

Κρίτων: οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

Σωκράτης: τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς

ΚΡΙΤΩΝ Και βέβαια θα προσπαθήσω.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Παραδεχόμαστε ότι ποτέ δεν πρέπει να κάνουμε αδικία, ή μήπως σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούμε να κάνουμε και σε άλλες όχι; Ή η αδικία δεν είναι ποτέ σε καμιά περίπτωση ούτε έντιμο ούτε καλό, όπως πολλές φορές εμείς συμφωνώντας παραδεχθήκαμε στο παρελθόν και όπως πριν εγώ έλεγα. Ή όλες οι προηγούμενες συμφωνίες μας λησμονήθηκαν κατά το διάστημα των λίγων αυτών ημερών, τόσο που εμείς σε αυτή την ηλικία, γέροντες καθώς είμαστε, αν και σπουδαιολογούσαμε μαζί, χωρίς να το καταλάβουμε δεν διαφέραμε καθόλου από τα μικρά παιδιά; Πως εκείνες οι συμφωνίες μας δεν μένουν πάντοτε οι ίδιες, είτε η κοινή γνώμη τις παραδέχεται είτε τις απορρίπτει; Και αν πρόκειται να πάθουμε ακόμη χειρότερα κακά από αυτά ή και ελαφρότερα, η αδικία οπωσδήποτε γι' αυτόν που την κάνει δεν παραμένει πάντα μια πράξη αισχρή και ανήθικη; Το παραδεχόμαστε αυτό ή όχι;

ΚΡΙΤΩΝ Το παραδεχόμαστε.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Λοιπόν σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να αδικεί κανείς.

ΚΡΙΤΩΝ Όχι βέβαια.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Επομένως ούτε αν αδικείται κανείς πρέπει να ανταποδίδει το άδικο, όπως πιστεύει ο πολύς κόσμος, αφού βέβαια δεν πρέπει με κανένα τρόπο να αδικεί κάποιος.

ΚΡΙΤΩΝ Είναι φανερό.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Τότε λοιπόν τι λες; Πρέπει κάποιος να κάνει κακό στον άλλο ή όχι;

ΚΡΙΤΩΝ Όχι, βέβαια, δεν πρέπει, Σωκράτη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Και είναι δίκαιο να ανταποδίδει

πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασιν, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον;

Κρίτων: οὐδαμῶς.

Σωκράτης: τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

Κρίτων: ἀληθῆ λέγεις.

Σωκράτης: οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ᾽ ἂν ὁτιοῦν πάσχῃ ὑπ᾽ αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὦ [49d] Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς· οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλὰ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν ὁρῶντας ἀλλήλων τὰ βουλεύματα.

σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὖ μάλα πότερον κοινωνεῖς καὶ συνδοκεῖ σοι καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς, ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; [49e] ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δ᾽ ἐμμένεις τοῖς πρόσθε, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

Κρίτων: ἀλλ᾽ ἐμμένω τε καὶ συνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

<u>Κεφ.11</u> Σωκράτης: ἐκ τούτων δὴ ἄθρει.

κανείς το κακό, όταν κακοποιείται, όπως πιστεύει ο πολύς κόσμος, ή όχι;

ΚΡΙΤΩΝ Ασφαλώς όχι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Γιατί το να κάνει κανείς το κακό στους ανθρώπους δεν διαφέρει καθόλου από του να τους αδικεί.

ΚΡΙΤΩΝ Σωστά μιλάς.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Λοιπόν, δεν πρέπει ο άνθρωπος να κάνει αδικία ούτε να κάνει κακό, οποιοδήποτε και αν είναι το κακό που του κάνουν. Και πρόσεχε τώρα, Κρίτωνα, μήπως δεν μιλάς όπως σκέπτεσαι, γιατί ξέρω καλά πως είναι και θα είναι λίγοι εκείνοι που έχουν την ίδια γνώμη με μας σχετικά με αυτό το ζήτημα. Το σίγουρο είναι ότι όσοι έχουν την ίδια γνώμη για αυτά και όσοι δεν έχουν δεν μπορεί ποτέ να φθάσουν σε συμφωνία, και μάλιστα είναι αναγκαίο, επειδή θα επιμένουν και οι δυο στις αντίθετες απόψεις τους, να περιφρονούνται μεταξύ τους.

Γι' αυτό λοιπόν σκέψου πολύ καλά, αν είσαι σύμφωνος με τη γνώμη μου, και επομένως να αρχίσουμε να σκεπτόμαστε ορμώμενοι από αυτή την ηθική αρχή, παραδεχόμενοι δηλαδή ότι δεν είναι ηθικά σωστό ούτε το να αδικεί κανείς ούτε το να ανταποδίδει το κακό με μια εκδίκηση Ή δεν συμμερίζεσαι τη γνώμη μου και απαρνείσαι αυτή την ηθική αρχή; Όσο για μένα, αυτή τη γνώμη είχα και προηγουμένως και αυτήν έχω ακόμα και τώρα. Εάν εσύ έχεις στο μυαλό σου καμιά άλλη, πες την μου και εξήγησέ μου. Αν όμως μένεις σταθερός στη γνώμη που είχες πρώτα, κάθισε να ακούσεις ό,τι ακολουθεί.

ΚΡΙΤΩΝ Μένω σταθερός και συμφωνώ μαζί σου. Λέγε λοιπόν.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Πρόσεξε τώρα λίγο περισσότερο.

ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ [50a] πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινας ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὓς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὔ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν δικαίοις οὖσιν ἢ οὔ;

Αν εμείς φύγουμε από εδώ χωρίς τη συγκατάθεση της πόλης, αδικούμε κανένα, και μάλιστα εκείνους που λιγότερο θα έπρεπε να αδικήσουμε, ναι ή όχι; Και μένουμε πιστοί σε εκείνα τα οποία ομολογήσαμε ότι είναι δίκαια, ναι ή όχι;

Κρίτων: οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ.

ΚΡΙΤΩΝ Δεν μπορώ, Σωκράτη, να απαντήσω σε ό,τι με ρωτάς. Δεν σε καταλαβαίνω.

Σωκράτης: ἀλλ᾽ ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ᾽ ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· "εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ [50b] τῷ ἔργῳ ᾧ ἐπιχειρεῖς διανοῇ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ σύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίγνωνται καὶ διαφθείρωνται;" τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. [50c] ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι "ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν;" ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Μα σκέψου έτσι: Αν τη στιγμή που ξεκινάμε για να δραπετεύσουμε από εδώ - ή όπως αλλιώς ονομάσουμε αυτή την πράξη αν η λέξη "δραπετεύσουμε" δεν σου αρέσει - έλθουν να μας συναντήσουν οι νόμοι της Πολιτείας και αυτή η ίδια η Πολιτεία προσωπικά και παρουσιαζόμενοι μπροστά μας μας ρωτήσουν: "Σωκράτη, πες μας, τι έχεις κατά νου να κάνεις; Δεν σκέπτεσαι ίσως πως με αυτή την φυγή σου καταργείς εμάς και όλη την Πολιτεία; Ή νομίζεις πως είναι δυνατόν να σταθεί ορθή μια Πολιτεία και να μην ανατραπεί, εκεί όπου οι αποφάσεις των δικαστηρίων δεν έχουν κανένα κύρος, αλλά ματαιώνονται και ποδοπατούνται από τους πολίτες "; Τι θα απαντήσουμε εμείς, Κρίτωνα, σε αυτά και σε άλλες παρόμοιες επιπλήξεις; Πολλά βέβαια θα μπορούσε να πει κανείς, και αν μάλιστα είναι ρήτορας, για να δικαιολογηθεί επειδή παραβίασε αυτόν τον νόμο, που απαιτεί οι αποφάσεις να έχουν το αποτέλεσμά τους. Ή θα απαντήσουμε ότι "η Πολιτεία μας αδίκησε και δεν μας έκρινε σύμφωνα με το δίκαιο;" Έτσι θα απαντήσουμε ή όχι;

Κρίτων: ταῦτα νὴ Δία, ὦ Σώκρατες.

ΚΡΙΤΩΝ Έτσι μα το Δία, Σωκράτη.

<u>Κεφ.12.</u> Κρίτων: τί οὖν ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι· "ὦ Σώκρατες, ἦ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμενεῖν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζῃ;" εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων,

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Αλλά ας υποθέσουμε πως οι νόμοι τότε μας λένε: "Σωκράτη, αυτή ήταν η συμφωνία που κάναμε μεταξύ μας ή δεν συμφωνήσαμε να μένεις πιστός στις αποφάσεις που εκδίδουν τα δικαστήρια,

ἴσως ἂν εἴποιεν ὅτι "ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα ἀλλ᾽ ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι.

οποιεσδήποτε και αν είναι;" Και αν παραξενευόμαστε με αυτά τους τα λόγια, ίσως θα εξακολουθούσαν να μας λένε: "Μην παραξενεύεσαι, Σωκράτη, με αυτό μας το ύφος, αλλά απάντησέ μας, γιατί και συ συνηθίζεις να προχωρείς με ερωτήσεις και απαντήσεις.

φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν [50d] ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι᾽ ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατὴρ καὶ ἐφύτευσέν σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφῃ τι ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν;"

Λέγε λοιπόν τι παράπονο έχεις εναντίον μας και εναντίον της πόλης ώστε ζητάς έτσι να μας καταστρέψεις; Δεν σου δώσαμε εμείς πρώτοι την ζωή, αφού εξαιτίας μας ο πατέρας σου πήρε γυναίκα τη μητέρα σου, και σ' έφερε στον κόσμο; Έχεις να κάνεις καμιά κριτική σε εκείνους από εμάς που κανονίζουν τους γάμους πως δεν είναι τάχα καλοί;"

"οὐ μέμφομαι", φαίην ἄν. "ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν ἐν ᾗ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν [50e] μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν;" "καλῶς", φαίην ἄν.

"Δεν έχω τίποτα εναντίον τους" θα έλεγα. "Μη τυχόν έχεις να πεις κάτι εναντίον των νόμων νόμους που κανονίζουν την ανατροφή και την εκπαίδευση σύμφωνα με τους οποίους και συ εκπαιδεύτηκες; Τι; Αυτοί οι νόμοι από εμάς που γι' αυτό το σκοπό έχουν οριστεί, δεν έκαναν καλά που παράγγελλαν στον πατέρα σου να σε εκπαιδεύσει με μαθήματα μουσικής και γυμναστικής; Καλά έκαναν" θα απαντούσα εγώ.

"εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει, ἆρ᾽ ἐξ ἴσου οἴει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅττ᾽ ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἴει δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς δεσπότην, εἴ σοι ὢν ἐτύγχανεν, ὥστε ἅπερ πάσχοις ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα [51a] ἀντιλέγειν οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα

"Ας είναι. Και αφού γεννήθηκες εξ αιτίας μας και ανατράφηκες και μορφώθηκες, θα μπορούσες να πεις ότι δεν είσαι δικός μας και παιδί μας και δούλος μας κι εσύ και οι πρόγονοί σου; Και αφού το πράγμα έτσι έχει, άραγε νομίζεις πως έχεις ίσα δικαιώματα εσύ με εμάς και φαντάζεσαι πως ό,τι κι αν σου κάνουμε, είναι δίκαιο να μας το ανταποδίδεις με τη σειρά σου; Ή τάχα απέναντι στον πατέρα σου δεν θα είχες ίσα δικαιώματα και απέναντι στον αφέντη σου, αν τύχαινε να έχεις τέτοιον, ώστε εκείνα που θα πάθαινες απ' αυτούς να τα ανταποδίδεις αντεκδικούμενος αυτούς, ούτε δηλαδή αν σε ύβριζαν να τους υβρίζεις, ούτε αν σε έδερναν να τους δέρνεις, ούτε άλλα παρόμοια πολλά. Ως προς την πατρίδα σου όμως και τους

καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα καθ᾽ ὅσον δύνασαι ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος;

ἢ οὕτως εἶ σοφὸς ὥστε λέληθέν σε ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμιώτερόν ἐστιν πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον [51b] καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ᾽ ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν ἢ πατέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάντε τύπτεσθαι ἐάντε δεῖσθαι, ἐάντε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἡ [51c] πόλις καὶ ἡ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτὴν ᾗ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα;" τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους ἢ οὔ;

Κρίτων: ἔμοιγε δοκεῖ.

<u>Κεφ.13</u> Σωκράτης: "σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες", φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι, "εἰ ἡμεῖς

νόμους της, κατά την γνώμη σου, θα είχες βέβαια το δικαίωμα, ώστε, αν εμείς θέλουμε να σε θανατώσουμε, επειδή το κρίνουμε δίκαιο, και συ τότε θα προσπαθούσες, όσον εξαρτάται από σένα να καταστρέψεις και εμάς και την πατρίδα αντεκδικούμενος, και θα ισχυρισθείς ότι, με το να κάνεις αυτά, πράττεις δίκαια, εσύ που αληθινά φροντίζεις για την αρετή;

Ή είσαι τόσο σοφός, ώστε σου έχει διαφύγει ότι και από τη μητέρα και από τον πατέρα και από όλους τους άλλους προγόνους το πολυτιμότερο πράγμα είναι η πατρίδα και σεβαστότερο και αγιώτερο και σε ανώτερη θέση, κατά τη γνώμη των θεών και των φρονίμων ανθρώπων, και ότι πρέπει να σεβόμαστε και περισσότερο να υπακούμε και να αγαπάμε την πατρίδα, όταν οργίζεται, παρά τον πατέρα, και, ή να προσπαθούμε να την πείθουμε, ή να εκτελούμε ό,τι κι αν διατάζει. Και ή να υποφέρουμε, αν αυτή το θέλει, χωρίς το παραμικρό παράπονο, και αν θέλει ακόμα να μας δείρει ή να μας ρίξει στην φυλακή, ή να μας στείλει στον πόλεμο για να πληγωθούμε ή να σκοτωθούμε, όλα αυτά πρέπει να τα κάνουμε. Και έτσι είναι το σωστό. Μάλιστα δεν πρέπει να ξεφεύγουμε ούτε να οπισθοχωρούμε ούτε να εγκαταλείπουμε τη θέση μας, αλλά και στον πόλεμο και στα δικαστήρια και όπου αλλού, καθήκον μας είναι να εκτελούμε όσα διατάσσει η Πολιτεία και η πατρίδα, ή, το πολύ, αν εκείνο που διατάζει δεν μας φαίνεται δίκαιο, να της υποδείξουμε και να την πείσουμε ποιο είναι το δίκαιο. Να μεταχειριζόμαστε όμως βία, δεν είναι ασέβεια σε μια μητέρα, σε έναν πατέρα και πολύ περισσότερο στην πατρίδα;" Τι θα απαντήσουμε εμείς σε όλα αυτά, Κρίτων; Θα απαντήσουμε ότι οι νόμοι λένε αλήθεια ή όχι;

ΚΡΙΤΩΝ Έτσι μου φαίνεται.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ Στη συνέχεια, σκέφτομαι, πως οι νόμοι θα μιλούσαν έτσι: "Πρόσεξε τώρα, αν

ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἁπάντων ὧν οἷοί τ᾽ [51d] ἦμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὰν δοκιμασθῇ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὑτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται.

λέμε αλήθεια ότι εσύ δηλαδή εγκληματείς εναντίον μας, εάν κάνεις ό,τι σκοπεύεις να κάνεις. Γιατί αφού σε γεννήσαμε, σε αναθρέψαμε και σε μορφώσαμε και σου δώσαμε μαζί με τους άλλους απ' όλα τα καλά, απ' ό,τι μπορούσαμε, σε ειδοποιήσαμε από πριν. Και όπως εσένα, έτσι και κάθε άλλον Αθηναίο που έφθασε στην ηλικία να γίνει πολίτης και έμαθε τα έθιμα της πόλης και εμάς τους νόμους. Σε ειδοποιήσαμε ότι, αν δεν σου αρέσουμε εμείς, σου δίνουμε την άδεια να πάρεις μαζί σου όλα τα πράγματά σου και να πας όπου σου αρέσει.

καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδών ἐστιν οὐδ᾽ ἀπαγορεύει, ἐάντε τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι, εἰ μὴ ἀρέσκοιμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, ἐάντε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἐλθών, ἰέναι ἐκεῖσε ὅποι [51e] ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὑτοῦ. ὃς δ᾽ ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν καὶ τἆλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμὲν τοῦτον ὡμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν ποιήσειν ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῇ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννηταῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείσεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, [52a] προτιθέντων ἡμῶν καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιταττόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.

Και κανείς από μας τους νόμους δεν εμποδίζει ή απαγορεύει σε κανένα από σας, τους Αθηναίους, αν είναι δυσαρεστημένος με μας ή την Πολιτεία, να πάει σε κάποια από τις αποικίες μας ή να ξενιτευθεί, σε όποιο τόπο θέλει, μαζί με τα υπάρχοντά του. Ώστε λοιπόν, αν κάποιος από σας μένει εδώ, αφού είδε με ποιο τρόπο εμείς δικάζουμε και πώς διοικούμε την Πολιτεία, τότε θεωρούμε ότι αυτός έμπρακτα έχει αναλάβει υποχρεώσεις απέναντί μας, να εκτελεί ό,τι τον διατάζουμε,και, εάν δεν πείθεται, λέμε ότι με τρεις τρόπους αδικεί: πρώτα, επειδή δεν υπακούει σε μας, ενώ είμαστε γεννήτορές του, δεύτερο, ενώ είμαστε ανατροφείς του, και τρίτο, γιατί, ενώ υποσχέθηκε σε μας να υπακούει, ούτε υπακούει ούτε προσπαθεί να μας πείσει ότι δεν είναι καλό εκείνο που κάνουμε –αν υπάρχει κάτι το οποίο δεν πράττουμε σωστά- αν και εμείς προτείνουμε και δεν προστάζουμε άγρια να κάνει όσα διατάζουμε, αλλά επιτρέπουμε να κάνει ένα από τα δύο: ή δηλαδή να μας πείθει ότι δεν είναι ορθά όσα προτστάζουμε, ή να μη κάνει ό,τι τον διατάζουμε. Αυτός όμως ούτε το ένα εφαρμόζει ούτε το άλλο.

Κεφ.14 ταύταις δή φαμεν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σέ, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς μάλιστα". εἰ οὖν ἐγὼ εἴποιμι· "διὰ τί δή;" ἴσως ἄν μου δικαίως καθάπτοιντο λέγοντες ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν.

Ε, λοιπόν, Σωκράτη, με αυτές τις κατηγορίες θα ενοχοποιηθείς, αν βέβαια κάνεις αυτά που λογαριάζεις και προ πάντων εσύ περισσότερο από κάθε άλλο Αθηναίο ". Και αν εγώ έλεγα γιατί αυτό; Ίσως θα μου επιτίθονταν δίκαια και θα μου έλεγαν ότι εγώ, περισσότερο από κάθε άλλο Αθηναίο, ανέλαβα αυτή την υποχρέωση.

φαῖεν γὰρ ἂν ὅτι [52b] "ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γὰρ ἄν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἁπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις εἰ μή σοι διαφερόντως ἤρεσκεν, καὶ οὔτ᾽ ἐπὶ θεωρίαν πώποτ᾽ ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευσόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πώποτε ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὐδ᾽ ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδὲ ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμεῖς [52c] σοι ἱκανοὶ ἦμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ᾑροῦ καὶ ὡμολόγεις καθ᾽ ἡμᾶς πολιτεύσεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως.

"Έχουμε μεγάλες αποδείξεις" θα έλεγαν, "Σωκράτη, ότι σου αρέσαμε και εμείς και η πόλη. Γιατί δεν θα έμενες κλεισμένος περισσότερο από κάθε άλλον Αθηναίο σε αυτή την πόλη, εάν αυτή δεν σου άρεσε εξαιρετικά. Πραγματικά, δεν βγήκες ποτέ από την πόλη για να δεις τους αγώνες, εκτός από μια φορά στον Ισθμό, ούτε σε κανένα άλλο μέρος πήγες, εκτός αν πήγες κάπου για να πολεμήσεις, ούτε και έκανες ποτέ σου κανένα ταξίδι, όπως άλλοι άνθρωποι, ούτε επιθύμησες να γνωρίσεις άλλες πόλεις και άλλους νόμους, γιατί εμείς και η πόλη σε ικανοποιούσαμε. Τόσο πολύ μας αγαπούσες! Και έδωσες υπόσχεση να ζεις σαν πολίτης κάτω από την εξουσία μας. Και μετά εδώ έκανες παιδιά, πράγμα που πάλι δείχνει ότι σου άρεσε η πόλη.

ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἑκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλὰ ἡροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον·

Και στη δίκη ακόμα ήταν δικαίωμά σου να ορίσεις σαν ποινή την εξορία, και αυτό ακριβώς που τώρα σκοπεύεις να κάνεις χωρίς το θέλημα της πόλης, μπορούσες να το κάνεις τότε με τη συγκατάθεσή της. Εσύ όμως εκείνη την ημέρα καμάρωνες προσποιούμενος ότι δεν αγανακτούσες, αν θα παρίστατο ανάγκη να πεθάνεις, και προτιμούσες, όπως έλεγες, τον θάνατο από την εξορία.

νῦν δὲ οὔτ᾽ ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνῃ, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπῃ, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις [52d] τε ἅπερ ἂν δοῦλος ὁ φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς συνθήκας τε καὶ τὰς

Και τώρα δεν ντρέπεσαι ούτε για εκείνους τους λόγους, ούτε σε νοιάζει για μας τους νόμους αφού κάνεις απόπειρα να μας καταργήσεις. Και θέλεις να κάνεις τα ίδια ακριβώς τα οποία θα έκανε κάποιος ανάξιος δούλος, να δραπετεύσεις δηλαδή παρά τις

ὁμολογίας καθ᾽ ἃς ἡμῖν συνέθου πολιτεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ᾽ αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε ὡμολογηκέναι πολιτεύσεσθαι καθ᾽ ἡμᾶς ἔργῳ ἀλλ᾽ οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ". τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν;

Κρίτων: ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

Σωκράτης: "ἄλλο τι οὖν", ἂν φαῖεν, "ἢ συνθήκας τὰς πρὸς [52e] ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι, ἀλλ᾽ ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι.

σὺ δὲ οὔτε Λακεδαίμονα προῃροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φῂς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν [53a] τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι· οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι· τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὡμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσῃ ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών. [ΤΕΛΟΣ]

"σκόπει γὰρ δή, ταῦτα παραβὰς καὶ ἐξαμαρτάνων τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσῃ σαυτὸν ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς [53b] σαυτοῦ.

συνθήκες και τις υποσχέσεις που ανέλαβες για να ζεις σαν πολίτης. Απάντησε λοιπόν, πες μας πρώτα, αν δεν είναι αλήθεια, όπως εμείς το διαβεβαιώνουμε, ότι εσύ είσαι υποχρεωμένος να ζεις σαν πολίτης σύμφωνα με τις διαταγές μας, με έργα και όχι μόνο με λόγια. Είναι αλήθεια;". Τι θα απαντήσουμε σε αυτά, Κρίτωνα; Μπορούμε να μη συμφωνήσουμε;

ΚΡΙΤΩΝ Αναγκαστικά, Σωκράτη.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ "Τι άλλο λοιπόν, κάνεις", θα έλεγαν, "παρά να παραβαίνεις τις συνθήκες και τις συμφωνίες που έκλεισες μαζί μας. Και δεν τα παραδέχθηκες με τη βία αυτά ούτε εξαπατήθηκες ούτε αναγκάσθηκες να αποφασίσεις βιαστικά, γιατί είχες καιρό στα εβδομήντα σου χρόνια να σκεφτείς. Και στο διάστημα αυτό μπορούσες να φύγεις, αν δεν σου αρέσαμε εμείς και αν οι μεταξύ μας συμφωνίες δεν σου φαίνονταν δίκαιες.

Απεναντίας εσύ δεν προτίμησες ούτε την Σπάρτη ούτε την Κρήτη, για τις οποίες ως γνωστόν κάθε φορά που συζητείς λές ότι ευνομούνται, ούτε καμία άλλη από τις ελληνικές πόλεις ούτε από τις βαρβαρικές. Μάλιστα ποτέ στη ζωή σου δεν έφυγες από εδώ, λιγότερο ακόμα και από τους κουτσούς και τους τυφλούς και τους άλλους ανάπηρους, σαν να μην διέφερες καθόλου από αυτούς. Τόσο πολύ, πιο πολύ από ό,τι στους άλλους Αθηναίους, σου άρεσε αυτή η πόλη και οι εμείς οι νόμοι. Γιατί σε ποιον μπορεί να αρέσει μια πόλη χωρίς νόμους; Και τώρα δεν θα μείνεις πιστός σε όσα έχεις υποσχεθεί; Ναι (θα μείνεις πιστός), αν μας ακούσεις, Σωκράτη, και δεν θα γίνεις περίγελος φεύγοντας από την πατρίδα σου.

Σκέψου τώρα και τα επακόλουθα: Εάν αθετήσεις τις υποχρεώσεις σου αυτές και υποπέσεις σε ένα τέτοιο σφάλμα, τι καλό θα κάνεις στον εαυτό σου και στους φίλους σου;

ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον· αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μέγαράδε-- εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι--πολέμιος ἥξεις, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ, καὶ ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὑτῶν πόλεων ὑποβλέψονταί σε διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων, καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν [53c] δίκην δικάσαι· ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεύς ἐστιν σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι.

Ότι θα διατρέξουν τον κίνδυνο να εξορισθούν και να στερηθούν την πατρίδα τους ή να χάσουν την περιουσία τους, είναι σχεδόν βέβαιο. Όσο για σένα, αν καταφύγεις σε καμία από τις πόλεις που είναι πολύ κοντά, όπως στην Θήβα ή στα Μέγαρα, επειδή και οι δύο αυτές πόλεις ευνομούνται, θα πας εκεί, Σωκράτη, σαν ένας εχθρός της Πολιτείας τους. Και όσοι αγαπούν τις πόλεις τους θα σε στραβοκοιτάζουν, γιατί θα σε θεωρούν διαφθορέα των νόμων, και έτσι θα επιβεβαιώσεις στους δικαστές την γνώμη τους ότι ορθά έκριναν την δίκη σου, γιατί άνθρωπος που είναι διαφθορέας των νόμων μπορεί κάλλιστα να νομισθεί διαφθορέας της νεολαίας και του αμαθούς όχλου.

πότερον οὖν φεύξῃ τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάσεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος--τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες; ἢ οὕσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἴει ἄσχημον [ἂν] [53d] φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἴεσθαί γε χρή.

Τι θα κάνεις λοιπόν; Θα αποφύγεις τις ευνομούμενες πόλεις και τους πολιτισμένους ανθρώπους; Και αν το κάνεις αυτό, θα αξίζει τον κόπο να ζεις; Ή θα τους πλησιάσεις και αδιάντροπα θα συζητάς μαζί τους; Τι θα κάνεις Σωκράτη; Μήπως αυτά που έλεγες εδώ, πως η αρετή και η δικαιοσύνη και η νομιμότητα είναι τα πιο ανεκτίμητα πράγματα στους ανθρώπους; Και δεν νομίζεις ότι η πράξη σου αυτή θα είναι μια αδιαντροπιά; Ποιος θα αμφέβαλε γι' αυτό;

ἀλλ᾽ ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος; ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδίδρασκες σκευήν τέ τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας·

Οπότε εσύ θα σηκωθείς και θα φύγεις από αυτούς τους τόπους, θα πας στην Θεσσαλία, στους φίλους του Κρίτωνα, γιατί εκεί, ως γνωστόν, επικρατεί μεγάλη αταξία και ανηθικότητα και εκεί ευχαρίστως ίσως να σε άκουαν να τους διηγείσαι με ποιο γελοίο τρόπο δραπέτευσες, κουκουλωμένος με κάποιο μανδύα ή σκεπασμένος με κάποια κάπα ή με άλλον τρόπο μεταμφιεσμένος, κατά τη συνήθεια των δούλων που δραπετεύουν, και αφού ακόμα θα άλλαζες τη μορφή σου.

ὅτι δὲ γέρων ἀνήρ, σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος ὡς τὸ [53e] εἰκός, ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μή τινα λυπῇς· εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ βιώσῃ πάντας

Και νομίζεις πως κανείς δεν θα βρεθεί να σου πει ότι εσύ, γέρος άνθρωπος, ενώ ακόμα σου απομένει λίγη ζωή, τόλμησες να δείξεις τόση αφοσίωση στη ζωή σου, ώστε να ποδοπατήσεις τους πιο σημαντικούς νόμους,; Ίσως, να μην στο πουν, αν εσύ δεν πειράξεις κανέναν. Μα, αν όχι,

ἀνθρώπους καὶ δουλεύων-- τί ποιῶν ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκὼς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ [54a] δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται;

Σωκράτη, ω πόσα πολλά και ανάξιά σου έχεις να ακούσεις! Θα ζεις λοιπόν κολακεύοντας όλους τους ανθρώπους και θα φέρεσαι δουλικά σε όλους; Και πως θα τα περνάς στην Θεσσαλία; Διασκεδάζοντας στα τραπέζια του ενός και του άλλου, σαν να πήγαινες εκεί επίτηδες για να φας και να πιείς; Κι εκείνοι οι περίφημοι λόγοι μας περί δικαιοσύνης και της άλλης αρετής τι θα γίνουν;

ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτο ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὔ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται μὴ συνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν.

Ω, ναι, θέλεις να ζήσεις για τα παιδιά σου, να τα αναθρέψεις και να τα μορφώσεις! Λοιπόν τι σκέφτεσαι; Λογαριάζεις να τα πάρεις στην Θεσσαλία να τα αναθρέψεις και να τα μορφώσεις, αφού τα κάνεις ξένους, για να απολαύσουν στο τέλος και αυτό το καλό; Ή όχι, και θα τα αφήσεις εδώ να ανατραφούν; Αλλά νομίζεις ότι αν ζεις εσύ, αν και θα είσαι μακριά τους, αυτά θα ανατραφούν και θα μορφωθούν καλύτερα; Θα πεις ότι οι φίλοι σου θα αναλάβουν την φροντίδα γι' αυτά.

πότερον ἐὰν μὲν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται, ἐὰν δὲ εἰς Ἅιδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν [54b] ἐστιν τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαί γε χρή.

Ωραία! Αν φύγεις για τη Θεσσαλία θα φροντίσουν, και αν φύγεις για τον Άδη δεν θα φροντίσουν; Αν πρόκειται βέβαια να ελπίζεις κανένα καλό από εκείνους που σου λένε ότι είναι φίλοι, έχε τους εμπιστοσύνη!

"ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἅιδου ἐλθὼν ἔχῃς πάντα ταῦτα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὁσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται.

Λοιπόν, Σωκράτη, άκουσε εμάς που σε αναθρέψαμε. Τα παιδιά, τη ζωή, και κάθε άλλο αγαπητό που υπάρχει στον κόσμο, να μην λογαριάσεις εμπρός στο δίκαιο, για να μπορείς όταν πας στον Άδη να απολογηθείς με όλα αυτά στους εκεί Άρχοντες. Γιατί εδώ - στη γη - είναι φανερό και σε σένα και στους δικούς σου ότι αυτό που σκοπεύεις να κάνεις δεν είναι ούτε καλό ούτε δίκαιο, ούτε ευλαβικό. Ούτε εκεί κάτω (στον Άδη) όταν θα φθάσεις θα σου είναι ωφέλιμο.

ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει, [54c] ἐὰν ἀπίῃς, οὐχ ὑφ᾽ ἡμῶν τῶν νόμων ἀλλὰ ὑπ᾽ ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ συνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς καὶ κακὰ

Γι' αυτό τώρα θα φύγεις απ' αυτόν τον κόσμο, εάν αποφασίσεις να φύγεις, αδικημένος όχι από εμάς, τους νόμους, αλλά από τους ανθρώπους. Ενώ αν δραπετεύσεις από εδώ απαντώντας με τόσο αισχρό τρόπο στην αδικία με την αδικία και

ἐργασάμενος τούτους οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἅιδου νόμοι οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος.	στο κακό με το κακό, αθετώντας τις συμφωνίες και τις υποσχέσεις που μόνος σου έκλεισες μαζί μας, και βλάπτοντας εκείνους που λιγότερο θα έπρεπε να βλάψεις, δηλαδή τον ίδιο τον εαυτό σου και τους φίλους σου και την πατρίδα σου και εμάς, τότε και εμείς θα είμαστε οργισμένοι εναντίον σου, εφόσον ζεις, και εκεί κάτω, στον Άδη, οι αδελφοί μας οι νόμοι, δεν θα σου κάνουν καλή υποδοχή, επειδή θα γνωρίζουν ότι επιχείρησες και εμάς εδώ να καταστρέψεις, όσο ήταν αυτό δυνατόν από τη μεριά σου.
ἀλλὰ μή σε [54d] πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς”. ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιήσειν, λέγε.	Πρόσεξε λοιπόν να μην πλανηθείς από τα λόγια του Κρίτωνα και κάνεις ό,τι σου λέει αυτός, αντί να κάνεις ό,τι σου λέμε εμείς”. Όλα αυτά, αγαπητέ μου φίλε Κρίτωνα, να ξέρεις καλά ότι εγώ νομίζω πως τα ακούω να λέγονται απαράλλακτα, όπως οι κορυβαντιώντες νομίζουν πως ακούν τον ήχο των αυλών. Και βουίζει στ’ αυτιά μου αυτός ο ίδιος ήχος των λόγων, τόσο πολύ, ώστε με κάνει να μένω κουφός σε κάθε άλλο ήχο. Λοιπόν, Κρίτωνα, ξέρεις τώρα εσύ πως σκέφτομαι. Αν σε αυτά έχεις αντιρρήσεις, μάταιος ο κόπος σου. Εάν νομίζεις όμως πως θα κατορθώσεις κάτι παραπάνω, πες μου τη σκέψη σου.
Κρίτων: ἀλλ᾽, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.	ΚΡΙΤΩΝ Σωκράτη μου, δεν έχω να πω τίποτα παραπάνω.
Σωκράτης: [54e] ἔα τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.	ΣΩΚΡΑΤΗΣ Άσε τα λοιπόν, Κρίτωνα, και ας πράξουμε έτσι, αφού προς αυτόν τον δρόμο μας οδηγεί ο Θεός.